

4. nacionalna konferenca o trajnostnem upravljanju z viri skupnosti

Povzetek delavniškega dela konference

17. oktober 2019, Hotel Union, Ljubljana

Namen konference je bil ozavestiti in okrepiti potencial skupnosti in skupnostnih pobud v trenutno nezavidljivem globalnem in lokalnem kontekstu podnebnih sprememb. Skupaj z domačimi in mednarodnimi predstavitelji dobrih praks so udeleženci sooblikovali nabor pobud trajnostnega upravljanja z viri skupnosti, ki lahko blažijo podnebne spremembe in hkrati krepijo skupnost.

1. Katere priložnosti in nova obzorja se nam odpirajo s podnebnimi spremembami?

»Nove prakse odgovornega ekološkega državljanstva«

- Krožno gospodarstvo
- Zelena delovna mesta
- Spoštovanje do lokalnih naravnih virov: voda, tla, snovi
- Samooskrba: prehranska, storitvena, energetska
- Zeleni promet
- Aktivno participativno odločanje
- Izkoristiti potencial digitalizacije za zmanjšanje ogljičnega odtisa

Celoviti pristopi in medsektorsko sodelovanje

- Nove priložnosti za reorganizacijo družbe
- Krepitev medsektorskega upravljanja
- Davčna reforma: sistemske spodbude za trajnostno rabo virov
- Ponovna povezanost z naravo in učenje od nje

Premik od individualizma k močnim skupnostim

- Več druženja v živo, okrepljene povezave, zdravilni odnosi (skupno kolesarjenje, nabiranje sadežev, prehranjevanje ...)
- Oživiljene četrtne skupnosti
- Promocija souporabe
- Potencial medgeneracijskega sodelovanja

2. Kaj nam ne služi več?

Miselnost in načini upravljanja

- Nezdravi individualizem, egocentričnost
- Udobje
- Kolektivna zavest, da je človek nad naravo ter ločen od nje
- Prelaganje odgovornosti za rešitve na tehnološki razvoj
- Mehanicistični (projektni) način razmišljanja in delovanja (pritisk po učinkovitosti in produktivnosti)
- Parcialno upravljanje – po sektorjih
- Birokracija
- Teoretično učenje samo v učilnicah (namesto v zunanjem okolju)
- Nepreudarno posnemanje (več delovati iz notranjega vira)

Kapitalizem in nenehna rast

- Kapitalizem
- Hiperpotrošništvo
- Ideja o nenehni gospodarski rasti
- Bruto nacionalni proizvod kot merilo napredka
- Miselnost, da je denar najvišja vrednota
- Nekritično sprejemanje potrošniških meril za kakovost življenja
- Potrošnja, ki nas ne osrečuje
- Lastništvo (»moje« VS. »tvoje«)

Potrošniške navade

- Masovni mesna in mlečna industrija
- Uvoženo meso in mleko, sadje, zelenjava
- Fosilna goriva: kurilno olje, nafta, premog
- Osebni avtomobili
- Potovanja
- Zastrupljanje: fitofarmacevtska sredstva, npr. za škropljenje
- Plastične vrečke

3. Nabor skupnostnih praks za blaženje podnebnih sprememb

Mobilnost

- Skupne poti: sopomoč pri razvažanju otrok v šolo, na aktivnosti ipd.
- Sopotništvo
- Souporaba avtomobilov
- Električni *carsharing* (souporaba avtomobilov) pred stanovanjskim blokom (namesto parkirišča z lastniškimi osebnimi vozili)
- Deljeni prostor cestišča
- Zelena parkirišča
- Električni čevelj na kolesa – e-rolerji
- Osebni test: 1 mesec brez vožnje lastnega avtomobila

- Učinkovit javni potniški promet (prilagojen poseljenosti in tipom naselij – npr. minibusi namesto velikih avtobusov med manjšimi kraji)
- Kombinacija osebne in javnega prevoza
- Spremljana pot v šolo: Pešbus in Bicivlak
- Skupinsko organiziran javni potniški promet do priljubljenih izhodišč za gorske pohode med vikendi

- Promocija kolesarjenja: kolo in peš namesto fitnesa (promocija in podpora zaposlenim s strani zaposlovalcev)
- Več kolesarskih poti, parkirišč in postaj za kolesa
- Popravljalnica koles

Oskrba z električno energijo in toploto, zmanjšanje rabe energije

- Ozaveščanje, kako zmanjšati rabo energije (priporočena temperatura v notranjih prostorih pozimi; cena kilovatne ure ipd.)
- Skupnostna energetska prenova stanovanjske soseske
- Skupnostne sončne elektrarne
- Sončne elektrarne na strehah vseh javnih stavb (državni in občinski nivo)
- ATLANTIS: izkoriščanje odpadne industrijske toplotne energije za ogrevanje vode in zraka
- Skupnostna vetrnica
- Toplota iz komposta
- Toplota / energija iz termalne vode
- Zadržno daljinsko ogrevanje na lesno biomaso
- Lesne zadruge

- Energetske sanacije sosesk / večstanovanjskih stavb (promocija Ekosklada: nepovratna sredstva za učinkovito prenavo stavb → večja realizacija prenov)
- Dodatna izolacija stanovanj
- Pametne gradnje bivalnih stavb

Lokalno krožno gospodarstvo

- Knjižnice reči: v blokih, blokovskih naseljih, vrtcih, šolah ...
- »Iz omare v omaro; ne rabim – rabiš«: izmenjava predmetov (npr. v blokih, službah, drugih prostorih)
- Izgradnja kulture »garažnih prodajal«
- »Popravi in ponovno uporabi«: skupnostne delavnice in krožki za manjša popravila
- Medsosedska izposoja hišnih aparatov, orodij, potrebščin

- Alternative plastiki: namesto plastičnih nagrobnih sveč dekorirani kamenčki

- Gozdna zadruga
- Skupnostno kompostiranje

- Odprtost:

 - *Design global, manufacture local* (DG – ML) (Kostakis et al. (2018))
 - kozmolokalizacija

- Finančne spodbude za lokalno obrt in potrošnjo
- Izmenjava surovin in virov med podjetji
- Alternativna lokalna valuta
 - ...osnovana na socio-ekoloških metabolizmih / integriranem produkcijsko okoljskem vplivu
- Univerzalna temeljna storitev, utemeljena na družbeno-ekonomskih modelih policentričnega soupravljanja

Oskrba s hrano

- Evolucija odnosa do hrane, ki se začne v vrtcih in šolah: promocija, ozaveščanje, oskrba z okoliških kmetij (tudi če ni najcenejše)

- Partnersko kmetijstvo
- Spletna tržnica: skupno spletno mesto lokalnih zelenih dobaviteljev
- Skupnostni obrat za predelavo pridelkov malih pridelovalcev

- Semenska banka za varovanje semen

- Novi kultivarji, prilagojeni na podnebne spremembe (višje temperature)
- Nove možnosti za kmetijstvo na osnovi biotehnologije (ne GSO)

- Upravljanje s presežki hrane (preko spletnih platform in orodij)
- Izmenjava odvečnih pridelkov (zelemenjava)
- Nove tržnice / javni prostori izmenjevanja hrane

- Občinski vrtovi in tržnice
- Vrtovi na strehah blokov in ob blokih
- Vertikalni vrtovi
- Skupnostni sadovnjaki
- Spodbude vrtničarjem
- Površine za vrtove na ulicah; žive meje iz užitnih rastlin; sadna drevesa in grmiči na javnih površinah; zasaditve na otroških igriščih (»*eatable city*«)

- Promocija artiklov brez embalaže

- Hrana kot skupna dobrina (*commons*) – odprtokodna platforma za potrošniško usklajevanje in prožni lokalni design regio-lokalnih »*foodscape-ov*«

Zdrava in povezana skupnost

- Medgeneracijske stanovanjske zadruge
- Pletilska zadruga
- Rokodelske skupnostne delavnice; strojni krožki
- Permakulturni in drugi tečajji za povezljivost skupnosti in izmenjavo nasvetov
- Skupno nabiranje kostanja, gob, borovnic ... in priprave obrokov
- Fitnes na podeželju za krajanje (starejše, bolne), ki nimajo prevoza do mesta
- Skupnostna telovadba
- Povečanje zelenih otokov – mirnih con za izboljšanje zdravja prebivalstva
- V zdravstveno zavarovanje vključiti brezplačno uporabo vavčerjev, ki jih je mogoče koristiti za poljubno rekreacijo (boljše zdravje pomeni manjšo obremenitev za zdravstveno blagajno)
- Negovati spoštljiv odnos do sebe in drugih

Stavbe, stanovanja, gradnja

- Prenova ima prednost pred novogradnjo
- »Reciklaža« starih zapuščenih objektov
- Arhitekturne rešitve, pri katerih oblika prispeva k trajnostnim ciljem (kot npr. Hundertwasser)
- Stanovanjska zadruga
- Skupni prostori – stičišča trajnostnih skupnosti (stičišče društev, civilne družbe, sindikatov, četrtnih in vaških skupnosti)
- Skupne pralnice
- Pametna sonaravna gradnja s čim večjim izkoristkom sončne energije
- Gradnja iz naravnih materialov
- Lokalna proizvodnja pohištva oziroma opreme za dom
- Zadružni razpršeni hotel
- Izmenjava domov v turistična namene (turizem po načelu »home exchange«)

Urejanje prostora, infrastruktura

- Zelena infrastruktura – sajenje dreves (min. 5 na osebo); sodelovanje skupnosti pri negi dreves
- Ozaveščanje o pomenu dreves pri sekvenciranju ogljika
- S sajenjem na suše odporne avtohtone drevesne vrste na betonske površine nakupovalnih središč (BTC, bodoča IKEA v Ljubljani ...) izboljševati mikroklimo
- Participativni načini urejanja prometa v soseski
 - Boljše kolesarske povezave
 - Več neasfaltiranih poti v mestih, vaseh ali med njimi
- Skupnostna prenova soseke
- Skupnostna otroška igrišča ob stanovanjskih soseskah
- Skupnostna ureditev prostora pred blokom – nekdo prispeva les, drugi klop, tretji rastline, četrti pesek ...
- Skupnostni vrtovi
- Revitalizacija degradiranih površin

Vključujoče upravljanje

- Nov poklic: upravljalec/ka družbenih procesov
- Skupna občinska uprava
- Samoorganizirane četrtne skupnosti
- Participativni proračun (lokalni in državni nivo)
- Uporaba IT orodij/platform, vključno z družbenimi omrežji, za participacijo na lokalnem nivoju (vključno s transparentnim obveščanjem na spletnih straneh občin in četrtnih skupnosti)
- Odprte občinske pisarne za ideje, pobude in težave občanov
- Redna rubrika v lokalnem (npr. občinskem) časopisu za skupnostne pobude in mnenja

4. Mehanizmi (načrtovalski procesi, finančni viri, projekti, pobude ...), v katere bi lahko umestili krepitev lokalnih skupnosti v času podnebnih sprememb

- Spodbude Ekosklada
- Kohezijska sredstva
- Podnebni sklad
- Upravljanje/ odločanje glede porabe lastnih sredstev
- Crowdfunding (skupnostno financiranje)
- Občinski razpisi
- Občinski participativni proračun
- Evropska prestolnica kulture 2025
- Subvencije na področju električne samooskrbe
- Subvencije javnemu prevozu
- Priprava regionalnih razvojnih programov
- LAS (lokalna akcijska kupina)
- Active citizens fund
- Erasmus + projekti
- LIFE projekti
- Horizon 2020
- Elena projekti
- Sredstva za razvoj podeželja – programi razvoja podeželja
- Priprava regionalnih razvojnih programov
- MK – center za kreativnost
- Slovenia green
- DOLB (daljinsko ogrevanje na lesno biomaso)
- Kot agendo v delovanje regionalnih stičišč NVO
- Mikrofinanciranje
- EU sredstva – začelo se je programiranje za obdobje 2021-2027

Zapisa: mag. Marjeta Novak, CPF, moderatorka

UMANOTERA
Slovenska fundacija za trajnostni razvoj

Konferenco sta organizirala Umanotera in društvo Focus v okviru projekta LIFE IP CARE4CLIMATE (LIFE17 IPC/SI/000007), ki je integralni projekt, sofinanciran s sredstvi evropskega programa LIFE, sredstev Sklada za podnebne spremembe in sredstvi partnerjev projekta. Konferenco je sofinancirala tudi Slovenska nacionalna komisija za UNESCO.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

Slovenska
nacionalna komisija
za UNESCO

Organizacija civilnih
institucij za izboljšanje
znanosti in kulture